

BESLUT

Datum
2003-12-12Ärendenummer
511-3873-01(g-län)
511-7933-02(f-län)**BILDANDE AV NATURRESERVATET YXKULLSUND I LJUNGBY OCH
VÄRNAMO KOMMUNER****BESLUT**

Länsstyrelserna i Kronobergs och Jönköpings län förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) området Yxkullsund som naturreservat.

Gränsen för reservatet skall vara den gräns som utmärks i fält med bifogad karta (bilaga 1) och gränsbeskrivning (bilaga 3) som underlag, med de eventuella mindre justeringar som förätningsmannen finner nödvändiga vid utmärkningen. Inom området finns fem avstyckande fastigheter som inte ingår i reservatet. De befintliga byggnader som ligger inom reservatet omfattas inte heller av reservatsbeslutet.

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelserna att nedan angivna föreskrifter skall gälla för reservatet, se nedan under RESERVATS-FÖRESKRIFTER.

Länsstyrelserna fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård. Länsstyrelserna utser enligt 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg till förvaltare av reservatet.

Syftet med reservatet är att bevara och skapa livsmiljöer för de växt- och djurarter som är knutna till gamla, grova, ihåliga lövträd, död ved, betade eller slåttrade mader och övrig välbäddad betesmark, brynmiljöer, ädellövskogsmiljöer och sumpskogar, så att dessa arter kan leva vidare och öka i mängd.

Inom hela området är målet dessutom att bevara och synliggöra fornlämningar och övriga kulturspår på

Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	E-post	Hemsida
351 86 VÄXJÖ	Kungsgatan 8	0470-860 00	0470-862 20	lansstyrelsen@g.lst.se	www.g.lst.se
Postadress	Gatuadress	Telefon	Telefax	E-post	Hemsida
551 86 JÖNKÖPING		036-3950 00	036-12 15 58	lansstyrelsen@f.lst.se	www.f.lst.se
Kontakt i detta ärende					
Annika Smålander		0470-863 30	0470-862 55		

ett varsamt sätt, utan att naturvärden i området riskerar att förstöras.

Reservatet skall vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet och vetenskaplig forskning under stort hänsynstagande till fauna och flora, pågående jordbruksdrift och boende i området.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden i naturreservatet

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. avverka, gallra, röja, så, beskära, plantera, markbereda eller utföra annan skogsbruksåtgärd,
Anmärkning: Träd med döda grenar eller kronor som utgör uppenbar fara eller kan skada befintliga byggnader får åtgärdas efter det att samråd skett med förvaltaren. Underhåll av befintlig kraftledningsgata får ske. Grenverk som hindrar brukandet av befintlig åker får tas bort.
2. ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grövre grenar,
Anmärkning: Med grövre grenar avses grenar där den grövsta änden är större eller lika med 10 cm i diameter. Vindfälle eller döda grenar som hamnar olämpligt t.ex. blockerar väg, luftledning eller påtagligt hindrar bete får flyttas till en annan lämplig plats inom reservatet.
3. påverka ihåliga eller gamla träd t.ex. genom att fylla igen håligheter i träd eller anordna upplag i direkt anslutning till träd,
4. använda betesdjur som skadar träd- eller buskar genom barkgnag,

5. använda bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller kemiska preparat med undantag för att stallgödsel och kalk får tillföras på befintlig åker,
6. ändra florans eller faunans sammansättning genom att föra in, så eller plantera arter, med undantag för grödor på åkermark,
7. anordna upplag annat än tillfälligt för jord- och skogsbruk på åkermark eller skogsmark,
Anmärkning: Sten som samlas ihop i samband med åkerbruk får läggas i pågående eller nya odlingsrösen på plats som anvisats av förvaltaren.
8. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller andra jordarter,
9. borra, spränga, schakta, gräva, fylla ut, tippa, dika, plöja eller utföra annan mekanisk bearbetning, med undantag för att befintlig åker får brukas,
Anmärkning: Underhåll av markledningar och diken kan ske om behov föreligger under förutsättning att samråd sker med Länsstyrelsen. Anläggning av viltvatten får ske inom skötselområde 9 efter att samråd skett med berörd Länsstyrelse.
10. uppföra ny byggnad eller anläggning,
Anmärkning: Byggnad eller anläggning som är nödvändig för jordbruksdriften får uppföras efter att samråd skett med Länsstyrelsen. Inom skötselområde 12a får ett båthus uppföras efter att samråd skett med berörd Länsstyrelse och under förutsättning att dispens från strandskyddsbestämmelserna kan medges.
11. anlägga ny luft- eller markledning,

12. anlägga väg eller parkeringsplats,
Anmärkning: En skogsväg kan om behov
föreligger anläggas genom skötselområde 15
efter det att samråd skett med berörd
Länsstyrelse.

Föreskrifterna A5, A6, A7, A9, A10, A11 och A12
gäller inte inom det område som på kartan (bilaga 1)
är markerat som gårdstomt.

Inom den på kartan markerade gårdstomten gäller
föreskrifterna A1 och A2 endast för ädla lövträd.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till
marken förpliktas tåla att följande anordningar
iordningställs och åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatsgräns och information om
reservatet, samt iordningställande av an-
läggningar för det rörliga friluftslivet, som
framgår av fastställd skötselplan, bilaga 2,
2. att de skötselåtgärder vidtas inom reservatet,
som framgår av fastställd skötselplan, bilaga 2.
(Punkten skall tolkas så att fastighetsägaren har
rätt och möjlighet att utföra de skötselåtgärder
som framgår av fastställd skötselplanen under
förutsättning att det sker i samråd med för-
valtaren. Om fastighetsägaren inte själv vill
eller inte har möjlighet att utföra åtgärderna är
det förvaltaren som ansvarar för att skötsel-
åtgärder enligt fastställd skötselplan utförs.),
3. användning av vägar i den utsträckning som behövs
för att utföra skötselåtgärder enligt skötsel-
planen,
4. tillfälliga virkesupplag i samband med skötsel-
åtgärder efter samråd med brukare,

5. åtgärder för vetenskaplig undersökning som i förväg godkänts av berörd Länsstyrelse.

Anmärkning: Markägarna skall informeras om vetenskapliga undersökningar.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området (gäller ej för ägare av mark och innehavare av särskild rätt till marken).

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

- 1.framföra motordrivet fordon utanför befintliga vägar,
- 2.störa djurlivet exempelvis genom närgånget uppträdande vid boplatz eller liknande,
- 3.förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning, exempelvis genom att gräva, borra, måla, mejsla eller på annat sätt skada berghällar, block eller dylikt,
- 4.fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,
- 5.plocka eller gräva upp ris, örter, svampar, mossor eller lavar annat än bär eller matsvamp för husbehov,
- 6.fånga eller samla in insekter, snäckor, maskar eller andra ryggradslösa djur,
- 7.tälta eller ställa upp husvagn eller husbil,
- 8.elda,
- 9.sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch eller liknande anordning,
- 10.medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur,

BESLUT

Datum
2003-12-12Ärendenummer
511-3873-01(g-län)
511-7933-02(f-län)

11.bedriva tävlings-, övnings-, lägerverksamhet
eller dylikt i reservatet utan tillstånd av
förvaltaren.

Från föreskrifterna C5 och C6 undantas åtgärder för
vetenskaplig undersökning, som i förväg godkänts av
länsstyrelsen.

Föreskrifterna under A, B och C utgör inte hinder
för förvaltare eller brukare att utföra de åtgärder
som behövs för att tillgodose ändamålet med
reservatet enligt skötselplanen, bilaga 2.

Föreskrifterna under C träder i kraft den dag som
framgår av kungörandet i länens författnings-
samlingar och i ortstidning. Föreskrifterna gäller
även om de överklagas.

ADMINISTRATIVA DATA

Namn:	Yxkullsund
Objektnummer:	1391
Kommun:	Ljungby i Kronobergs län Värnamo i Jönköpings län
Församling:	Berga och Rydaholm
Läge:	Söder om sjön Furen
Gränser:	Se gränsbeskrivning, bilaga 3
Areal:	122,1 ha
Fastigheter:	Yxkullsund 2:2, 2:11 och Sundet 1:1
Sakägare:	Se sakägarförteckning, bilaga 4
Förvaltare:	Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg

Ekonomisk karta: 5339, 5349
 Riksobjekt nr: Naturvård NR007007
 Natura 2000,
 områdeskod: SE0320206
 artkod: 1084 (Osmoderma eremita)
 naturtypskod: 7160 (1 ha), 9070 (27 ha),
 9080 (14 ha)

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Markerna som tillhör Yxkullsunds herrgård sträcker sig ner mot Gässjön och sjön Furen. Reservatet omfattar åkermark och trädbärande betesmarker som omger herrgården tillsammans med fuktiga grundvattenpåverkade slänter ner mot Gässjön och sjön Furen. Slänterna är idag till största delen bevuxna med lövskog. I nordost ingår även ett område med ädellövskog.

I området finns en rik förekomst av gamla, grova, lövträd framförallt ek, som utgör en viktig livsmiljö för vedlevande organismer såsom lavar, svampar och insekter. I området finns ett rikt fågelliv och flera av de betade markerna hyser en rik hävdgynnad flora. Ett stort antal rödlistade arter har noterats i området (se vidare bilaga 6, Förteckning över rödlistade arter och signalarter). Dessa arter är fördelade inom olika organismgrupper såsom lavar, svampar, kärlväxter, insekter och fåglar (Rödlistade arter finns med i den förteckning över hotade arter vars långsiktiga överlevnad inte är säkrad. Rödlistorna är fastställda av Naturvårdsverket, beslut 2000-05-10).

Fornlämningar och andra kulturhistoriska spår, såsom fossil åkermark med talrika odlingsrösen och mäktiga stenmurar, vittnar om hur marken har använts under olika tidsepoker.

Insprängda i området finns fem avstyckade tomter som är bebyggda, dessa ingår ej i reservatet. Inte heller byggnaderna som tillhör Yxkullsunds herrgård omfattas av reservatsbeslutet. (För mer detaljerad beskrivning av natur- och kulturmiljö, samt friluftsliv, se vidare skötselplanen)

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Yxkullsund har av Sveriges regering föreslagits ingå i Natura 2000 som är ett ekologiskt nätverk av naturområden i Europa. I området finns läderbaggen (*Osmoderma eremita*) som är en prioriterad art i EU:s art- och habitatdirektiv.

Ägarna av fastigheterna Yxkullsund 2:2 och Sundet 1:1, Attila och Barbro Knutsson, underättades på plats den 9 januari 2001 om Länsstyrelsens¹⁾ avsikt att föreslå Yxkullsund som ett Natura 2000 område. Under detta besök informerade Länsstyrelsen även om planerna att bilda ett naturreservat i Yxkullsund. Fastighetsägaren till fastigheten Yxkullsund 2:11 underrättades per brev den 12 januari 2001 om avsikten att föreslå Yxkullsund som ett Natura 2000-område.

Den 5 juni 2001 gjorde Länsstyrelsen i Kronobergs län och Länsstyrelsen i Jönköpings län ett fältbesök i området och diskuterade avgränsning av det planerade reservatet med fastighetsägarna till Yxkullsund 2:2 och Sundet 1:1. Den 25 juni 2001 informerade Länsstyrelsen återstående fastighetsägare per telefon om planerna att bilda ett naturreservat i Yxkullsund.

Länsstyrelsen lämnade den 26 juni 2001 i uppdrag åt Svensk Fastighetsvärdering AB att värdera och förhandla om intrångsersättning för de berörda fastigheterna. Förhandlingarna med markägarna om intrångsersättning är ännu ej avslutade. Länsstyrelsen gav den 26 februari 2002 Lantmäterimyndigheten i uppdrag att upprätta en fullständig fastighetsförteckning och utstakning av den föreslagna gränsen.

Den 13 juni 2002 skickades förslag till beslut och förslag till skötselplan ut på remiss. Under remisstiden har Södra Skogsägarnas Ekonomiska Förening sålt berörda del av fastigheten Yxkullund 2:11 till Barbro och Attila Knutsson. Lantmäteriförättningen är ej slutförd, varför Södra Skogsägarnas Ekonomiska Förening fortfarande kvarstår som lagfarna ägare.

Markägarna Barbro och Attila Knutsson inkom den 9 september 2002 med ett skriftligt yttrande där de motsätter sig det framlagda förslaget om reservatsbildning. Markägarna har därefter den 27 november 2002 muntligen lämnat synpunkter på "Förslag till beslut och skötselplan". Länsstyrelsen har tagit hänsyn till framförda synpunkter och fört in dessa i beslut och skötselplan. Länsstyrelsen har därefter den 1 september 2003 skickat förslag till beslut och skötselplan på ytterligare en remiss till markägarna Barbro och Attila Knutsson. Markägarna har den 20 oktober 2003 skriftligt framfört att de bestrider reservatsbildningen på grund av att överenskommelse saknas om intrångsersättning, även om de inte är emot reservatsbildningen i sak efter några justeringar. Länsstyrelsen har i beslut och skötselplan tagit hänsyn till de justeringar som markägarna föreslagit gällande anordningar för friluftslivet och möjlighet till nödvändiga åtgärder för jakt.

Sakägarna Sydkraft Elnät Syd AB och Telia AB har svarat att de inte har något att erinra mot förslaget under förutsättning att fortsatt underhåll av befintliga anläggningar är tillåtet. Övriga sakägare har inte inkommit med någon erinran mot förslaget.

Övriga remissinstanser är Ljungby och Värnamo kommuner, Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökningar, Smålands Museum, Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg, Naturskyddsföreningen i Kronoberg, Naturskyddsföreningen i Jönköpings län, Naturskyddsföreningen i Sunnerbo, Naturskyddsföreningen i Värnamo, Kronobergs Ornitologiska

förening, Rydaholmsornitologerna och Smålands Flora. Av dessa remissinstanser har Naturvårdsverket, Smålands Museum och Sveriges Geologiska Undersökningar svarat att de tillstyrker förslaget.

Värnamo kommun tillstyrker förslaget med påpekande om att unika stenmurar bör restaureras och att skriftlig information om området är önskvärd på strategiska ställen. Ljungby kommun har inget att erinra mot förslaget, men vill påpeka att man skall beakta det yttrande som Ingvar Nilsson inkommit med, på uppdrag av kommunen, samt att bildandet av reservatet sker i dialog med berörda markägare. Länsstyrelserna har i beslut och skötselplan tillgodosett de synpunkter som Ingvar Nilsson och Värnamo kommun framfört.

Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg tillstyrker att naturreservatet Yxkullsund bildas och har framfört förslag till mindre justeringar av föreskrifter och skötselplan. Länsstyrelserna har tagit ställning till framförda synpunkter och har i allt väsentligt fört in ändringar i beslut och skötselplan.

Övriga remissinstanser har inte inkommit med något remissvar.

¹⁾ Med Länsstyrelsen menas där inget annat anges Länsstyrelsen i Kronobergs län.

MOTIVERING

Syftet med reservatet har angetts ovan. Odlingslandskapet runt Yxkullsunds herrgård har en lång kontinuitet vad gäller hävden. Området har nyttjats som jordbruksmark under mycket lång tid, samtidigt som markanvändningen har skiftat under olika tids-epoker. Inom reservatet finns en mosaik av ett öppet landskap, trädbärande betesmarker och fuktiga översilningsmarker, vilket ger upphov till ett rikt växt- och djurliv.

I de två berörda länen finns det få jämförbara landskap vad gäller förekomsten av ädellövträd och gamla grova träd. Inom området finns även stora arealer med utvecklingsbara marker med rik förekomst av grova ädellövträd, som på sikt kan ersätta de nuvarande mulmrika hålträden. En rik tillgång på ersättningsträd ger bra förutsättningar för att på sikt bibehålla en gynnsam bevarandestatus i området.

Ett stort antal rödlistade arter finns i området. Tjugofem rödlistade arter har dokumenterats, fördelade inom flera olika organismgrupper såsom, lavar, kärlväxter, svampar, insekter och fåglar. Området har mycket höga botaniska, ornitologiska och entomologiska värden.

En av dessa rödlistade arter är läderbaggen (*Osmoderma eremita*) som dessutom är en prioriterad art i EU:s art- och habitatdirektiv. Stora delar av det blivande reservatet Yxkullsund har av Sveriges regering föreslagits att ingå i Natura 2000 som är ett ekologiskt nätverk av naturområden i Europa.

Den del av reservatet som ligger i Kronobergs län ingår i ett större område som är av riksintresse för naturvården (objektnummer NRO 07007), enligt Naturvårdsverkets beslut 1988-09-19 och 2000-02-07. Områden av riksintresse för naturvården skall enligt hushållningsbestämmelserna i 3 kap 6 § miljöbalken skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön.

Området Yxkullsund har uppmärksammats i respektive läns naturvårdsprogram. I naturvårdsprogrammet för Kronobergs län har området erhållit klass 1 (särskilt stora naturvärden), i en tregradig skala, där klass 1 är det högsta värdet. Naturvårdsprogrammet i Jönköpings län är ej indelat i klasser. I översiktsplanen för Ljungby kommun (antagen 1992-10-22) är det aktuella området utpekade som ett område med höga natur- och kulturvärden. I översiktsplanen för Värnamo kommun (antagen 1990-12-20) är området inte särskilt utpekade som ett område med höga natur- och kulturvärden.

Inom reservatet finns åtta områden som registrerats enligt Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Tre av dessa områden har den högsta klassen, nyckelbiotoper, medan fem områden är klassade i den lägre klassen, naturvärden.

Våtmarkerna inom reservatet är uppmärksammade i länens våtmarksinventeringar och klassade i klass 3 och 4 enligt en fyrgradig skala. Dessutom är 9,0 ha av betesmarken med i ängs- och hagmarksinventeringen i Jönköpings län och har där erhållit klass 2 (mycket högt värde) i en tregradig skala.

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som skall skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Reservatsbildningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kapitlen miljöbalken samt med översiktsplanerna för Ljungby och Värnamo kommuner.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas genom skrivelse till Regeringen. Överklagandet skall dock skickas in till Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 VÄXJÖ. Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet senast den 9 januari 2004, annars kan inte Regeringen pröva överklagandet.

Överklagandet bör innehålla följande:

- hänvisning till detta beslut, dnr 511-3873-01
- vad som skall ändras
- namnteckning, namnförtydligande och adressuppgifter
- eventuella handlingar som stöder överklagandet

UPPLYSNINGAR

Beslut i ärendet har i Kronobergs län fattats av Landshövdingen Lars-Åke Lagrell och i Jönköpings län av Landshövdingen Birgit Friggebo.

I handläggningen av ärendet, i vilket reservats-handläggarna Annika Smålander och Malin Samuelsson varit föredragande har även länsrådet Bo Landholm, länsassessorn Göran Kjell, naturvårdsdirektören Johan Uhr i Jönköpings län och länsrådet Claes Sjöblom, miljövårdsdirektören Carl-Philip Jönsson, chefsjuristen Olof Bernstone, länsantikvarien Margit Forsström, biträdande länsarkitekten Gunnel Henriksson och lantbrukskonsulent Robert Simonsson i Kronobergs län deltagit.

Lars-Åke Lagrell

Birgit Friggebo

Annika Smålander

Malin Samuelsson

Delgivningssätt

Beslutet skall kungöras i länens författnings-samlingar samt i ortstidning enligt 27 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Gränsbeskrivning
4. Sakägarförteckning
5. Miljöbalkens regler om naturreservat
6. Förteckning över rödlistade arter och signalarter
7. Sändlista

